

Bilaga O5

Underlag till
förskolerapport 2021

Innehållsförteckning

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2021	2
Personalens utbildningsnivå och strukturella förutsättningar	2
Strukturella förutsättningar	2
Tillgång till förskola	2
Insatser för att stärka barns språkutveckling	2
Svenska språket och flerspråkighet	2
Nationella minoritetsspråk	3
Insatser för att höja personalens språkliga kompetens	3
Bedömningsgrunder för tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd	4
Förbättringar i personalens arbetssituation	4
Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndsområdet	5
Förslag till kommunfullmäktige 2021	7

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2021

Personalens utbildningsnivå och strukturella förutsättningar

Förskolorna inom Södermalms kommunala förskolor har en hög andel legitimerade förskollärare sett till helheten. Kommunfullmäktiges mål är 33 procent och den 15 oktober var andelen legitimerade förskollärare 36,3 procent. Utmaningen är att det skiljer sig i fördelningen när en jämförelse genomförs mellan förskolorna och inom förskolan. Det finns nio avdelningar som inte har undervisning som leds av en legitimerad förskollärare. Förskoleenheterna har en strategi för hur de ska arbeta om det saknas legitimerade förskollärare på någon avdelning. Målsättningen är att fördela de legitimerade förskollärarna jämnare över förskolornas avdelningar. Andelen legitimerade förskollärare följer förvaltningen upp i de ordinarie uppföljningarna.

Strukturella förutsättningar

	2021	2020	2019
Barn per grupp i genomsnitt totalt	14	14,1	12,7
Barn per grupp i genomsnitt yngre barn	13,2	12,6	11,9
Barn per grupp i genomsnitt äldre barn	15,3	16,2	14,1
Antal barngrupper som saknar legitimerad förskollärare som kontinuerligt undervisar barnen (enligt ovan definitioner)	9	16	35

Tillgång till förskola

Inom Södermalms stadsdelsområde är cirka 96 procent av barnen inskrivna på förskolan. Det är 53 procent av barnen som är inskrivna i fristående förskola och 47 procent i de kommunala förskolorna. Förvaltningen kommer att påbörja ett arbete med att undersöka vad som är anledningen till att barn i förskoleåldern inte är inskrivna i förskolan och utifrån det se över vad som behöver göras för en högre inskrivningsgrad.

Insatser för att stärka barns språkutveckling

Svenska språket och flerspråkighet

Förskoleavdelningen har under året prioriterat arbetet med barns språkutveckling. Förskoleavdelningen har till exempel samarbetat med biblioteken på Södermalm för att utveckla förskolornas arbetssätt för språkutveckling. De digitala verktygen används i undervisningen för exempelvis språkutveckling då en app med en digital bokhylla finns i alla förskolors digitala bibliotek. Den digitala bokhyllan innehåller böcker på många språk inklusive de nationella minoritetsspråken. En stor del av böckerna är tillgänglighetsanpassade genom att de är syntolkade.

Under året har tre förskolor, förskolan Paletten, förskolan Sunnangård och förskolan Fyren där det är en högre grad av barn som har annat modersmål än svenska utvecklat sitt arbete

med flerspråkiga barn i förskolan. Dessa förskolor har förstärkt sitt språkutvecklande arbete för att stärka barn med annat modersmål i det svenska språket. Barnen på förskolorna behöver stärka sitt språk för att till exempel vara bättre rustade för det fortsatta lärandet. Medarbetarna på förskolorna har kompetensutvecklats i flerspråkighet i förskolan.

Ett annat exempel på en insats är att starta upp ett nytt arbetssätt med det som verksamheten kallar språkgrupper. I detta arbetssätt delas barnen in i grupper. Att medvetet dela in barnen i språkgrupper innebär en möjlighet för barnen att skapa mening genom alla sina språkliga resurser och att utveckla dem.

Ett annat exempel är när förskolorna skapar meningsfulla sammanhang som ger möjlighet till språkande och samspel. De pedagogiska miljöerna inom- och utomhus behöver vara tänkta ur ett interkulturellt perspektiv och erbjuda en mångfald samt rikt material som berikar barnens språkutveckling.

För att genomföra insatserna krävdes en ökad personalbemanning så att förskollärarna kunde frigör tid till arbetssättet, kompetensutveckling, planering och uppföljning. Till detta kom det även till inköp av material till de pedagogiska miljöerna samt handledning och utbildningsinsatser för medarbetarna på förskolan.

Nationella minoritetsspråk

Information om de nationella minoriteternas rättigheter finns på Stockholms stads hemsida. Vårdnadshavare kan uppge vid ansökan om förskoleplats om de är intresserade av förskoleverksamhet på finska, meänkieli och samiska.

Enligt språkinventeringen som genomfördes i oktober är det 56 barn som har finska som modersmål och 4 barn som anges ha finska som identitetsspråk, 1 barn har samiska som modersmål samt inga barn som har meänkieli som språk. Språkinventeringen visade även att 1 barn har romani-chib som modersmål men inget barn har jiddisch som språk.

Det finns ett barn där vårdnadshavarna är intresserade av förskoleverksamhet på samiska och det är ingen som visar intresse för verksamhet på meänkieli. Till finska förskolan är det är tolv barn som står i kö, varav tre barn från Stockholms kommun och nio barn som är folkbokförda i andra kommuner.

Insatser för att höja personalens språkliga kompetens

Inom förvaltningens förskolor är fem nyckelpersoner som deltar i stadens utbildning för att bli kursledare i flerspråkighet. Under år 2022 kommer de fem nyckelpersonerna utbilda pedagoger i förskolan i att arbeta med barns flerspråkighet och målsättningen är att inom ett par år har alla pedagoger genomgått utbildningen. Grunden i utbildningen är att på bästa sätt kunna bidra till att barn med annat modersmål än svenska tillsammans med föräldrarna lägger grunden till flerspråkighet, stödja modersmålet och utveckla andraspråket, svenskan. Planeringen innefattar också en struktur för att kontinuerligt genomföra satsningar för att höja kunskapsnivån i att arbeta med flerspråkighet.

Bedömningsgrunder för tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd

För att säkra att barn i behov av särskilt stöd får det stöd som de behöver har rektorer, biträdande rektorer och rektor för stödenheten kontinuerliga möten för att följa upp om verksamhetsstödet ger resultat och om ytterligare stöd behöver sättas in.

De barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd har fått det i verksamheten. När förskolan ansöker om verksamhetsstöd för barn i behov av särskilt stöd genomförs det i dialog med vårdnadshavarna. Det görs en bedömning av de dokumenterade ansökningarna och verksamhetsstöd tilldelas utifrån behov. För att säkra att rätt stöd sätts in för barn i behov av särskilt stöd sätts in i ett tidigt stadium sker konsultation av stödenhetens psykolog eller specialpedagoger innan ett arbetslag ansöker om ett individuellt verksamhetsstöd för barnet. Förskolorna har även av stödenheten erbjudits reflekterande samtal som benämns barnhälsomöte. Syftet är att öka respektive förskoleområdes ledningsgrupps och arbetslagens kompetens för att ge rätt förutsättningar i verksamheten.

De två kommunövergripande specialförskolorna på Södermalm, Bamse förskola för barn med språkstörning och Reimers specialförskola för barn med funktionsnedsättning, tar emot barn från hela staden. För att kunna söka plats på Bamse förskola för barn med språkstörning krävs en remiss från Region Stockholm. Förvaltningen har en överenskommelse med Region Stockholm där krav ställs för högst antal inskrivna barn vilket innebär att antalet platser är konstant och inte kan anpassas utifrån efterfrågan. Det är en stor efterfrågan till dessa två förskolor med fler sökanden än platser.

Förbättringar i personalens arbetssituation

Fortsatt prioriterat är arbetet med hur handlingsplanen för förskollärare och barnskötare ska omsättas i praktiken. Planerings- och utvecklingstid (PUT) och tid för särskilda uppdrag (UT) är inlagt i medarbetarnas schema. Denna struktur har förskollärare och barnskötare upplevt bidra till bättre förutsättningar för att genomföra undervisningen i förskolan.

Det är de legitimerade förskollärarna som har ansvaret för det pedagogiska innehållet i undervisningen och att leda undervisningen så att målen och intentionerna i läroplanen uppfylls. Det finns en gemensam överenskommelse för pedagogisk utvecklingstid (PUT) för förskollärare inom förvaltningen. Syftet med denna överenskommelse är att skapa en likvärdig undervisning för alla barn i förskolan och likvärdiga förutsättningar för alla legitimerade förskollärare. Barnskötarna har en dialog med biträdande rektor om vilka förutsättningar som de behöver för exempelvis uppdrag som pedagogisk dokumentation. Förskolorna har även en struktur för arbetslagsmöten (ALM) där det framgår vilken tid arbetslaget har till sitt förfogande för planering och utvärdering av undervisningen. Det finns ett gemensamt pedagogiskt årshjul för förskolorna där det finns en tydlig struktur när och vad som ska genomföras under året. Förskoleavdelningen kommer fortsätta utveckla arbetet med kollegiala utbytet i arbetslaget för att stärka det gemensamma lärandet och undervisningen i förskolan.

Förskollärarens uppdrag och ansvar för undervisningen är tydligt och utgår från förskolans läroplan. Det finns en organisation inom förskolan som stödjer förskollärarens ansvar för

undervisningen. Planerade aktiviteter för att nå detta är till exempel genom att det finns ett pedagogiskt verktyg för planering och bedömning samt PUT-överenskommelsen. Vidare behöver det vara tydligt hur och när undervisningen genomförs i förskolan. För att det ska bli tydligt behöver förskolan identifiera när och under dagen och året undervisningen sker. Barnskötarnas uppdrag är tydligt och utgår från förskolans läroplan. Barnskötarna får förutsättningar för sitt uppdrag genom så kallad uppdragstid vilket kan innebära planering för att exempelvis genomföra dokumentation och förberedelse till utvecklingssamtalen.

Respektive förskoleområde har rutiner för introduktion och mentorskap. Förskoleavdelningen har även en gemensam introduktion för alla nya medarbetare. Detta är ett område som behöver fortsatt utvecklas inom förskoleavdelningen.

Södermalms förskolors organisation med förskoleområden har som ett av sina syften att effektivisera och underlätta ansvaret och arbetsuppgifterna i förskolan. Det finns en övergripande administrativ funktion inom förskoleområdet som stödjer förskoleenheterna och förskolorna med vissa praktiska uppgifter som exempelvis beställningar. Inom varje förskola finns det även en samordnare som har ett övergripande ansvar för bland annat vikarietillsättning, schemaläggning och felanmälningar för förskolan. Det varierar inom förskoleområdena hur rutinen ser ut för anskaffning av vikarier. Inom ett par områden finns det medarbetare som anställts som fasta vikarier och det finns även exempel på upparbetade vikarielistor inom vissa enheter. Behovet av vikarier varierar under året och olyckligtvis finns det en tendens att topparna berör alla förskolor samtidigt vilket blivit särskilt tydligt under rådande pandemi. De fasta vikarierna och vikarielistan kan i vissa lägen inte räcka till och det kan då krävas en större insats av samordnaren för att lösa situationen. Varje förskoleområde har framtagna handlingsplaner för vad som ska göras i vilken situation när det gäller bemanning. Dessa planer är uppdelade i tre steg och används i en progression beroende på situation. Planerna inleds med A-planen för att om det förvärras övergå till B-planen och den sista planen är C-planen.

Det finns tydliga rutiner för hälsofrämjande och förebyggande insatser för förskolorna. Förskoleavdelningen och HR-avdelningen har ett nära samarbete i alla nivåer från övergripande till individ. Sjukfrånvaron både på lång och kort sikt följs varje månad upp med avdelningschef/skolchef, rektor och HR-konsult i syfte att minska sjukfrånvaro. Sjukfrånvaron har varit högre än tidigare år utifrån det rådande läget med pandemin.

Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndsområdet

Lärdomar under pandemin - digitaliseringen

På grund av pandemin har förskolorna anpassat arbetssätt och metoder för att möta nya och befintliga familjer i verksamheterna. Digitala visningsfilmer på förvaltningens webbplats möjliggör för nya vårdnadshavare att se förskolorna. Filmerna har tillgänglighetsanpassats.

Information till vårdnadshavarna i skolplattformen har utvecklats och ny information publiceras löpande. Enligt förskoleundersökningen tar 75 procent av vårdnadshavarna del av den information som publiceras på skolplattformen. Förskolorna har möjlighet att följa hur vårdnadshavare använder skolplattformen genom loggar. Medarbetarna uppmuntrar vårdnadshavare som inte använder skolplattformen till att ta del av informationen där. Kommunikationen i skolplattformen fyller en viktig funktion för vårdnadshavarnas delaktighet och inflytande i barnens förskola. Skolplattformen i sin helhet och framförallt

lärloggarna erbjuder vårdnadshavarna insyn i sitt barns utveckling och lärande. Vårdnadshavarna får även möjlighet till inblick i förskolans utbildning, mål och arbetssätt. De förändrade arbetssätten har fungerat bra men det finns vårdnadshavare som uttrycker ett missnöje med skolplattformen och att de saknar att komma in på förskolan för att se miljöer och dokumentation på plats.

Förskolorna har under pandemin anpassat sina metoder för att möta vårdnadshavare. Föräldramöten har till exempel skett digitalt via Teams. Utvecklingssamtal förbereds och planeras i skolplattformen. Detta gör det möjligt för vårdnadshavare att ta del av innehåll och på så vis förbereda sig inför utvecklingssamtalet. Utvecklingssamtalen genomförs digitalt eller utomhus. De digitala mötena har fungerat bra enligt pedagoger och vårdnadshavare och det har varit ett högre deltagande.

Projektuppdrag - hållbar framtid

Alla förskolor har under det pedagogiska året haft ett gemensamt projektuppdrag om hållbar framtid. Barnen har utmanat, utforskat och höjt sin kunskap om naturvetenskapliga fenomen, vilket resultatet i förskoleundersökningen och resultat i medarbetarnas självskattning styrker. Under frågan om naturvetenskapliga fenomen i förskoleundersökningen är 2021 års resultat 92 procent jämfört med år 2020 då resultatet var 84 procent. Resultatet i medarbetarnas självskattning inom området naturvetenskap och teknik har ökat från 3,6 till 3,9 i årets mätning. Även under läsåret 2021/2022 fortsätter detta arbete med ingången ”Vad kan växa i vår stad?”.

Digital kvalitativ uppföljning för att synliggöra barnens förändrade kunnande - kvalitetsuppföljning

Under året träffas skolchef/avdelningschef, rektorer, biträdande rektorer, enhetschef för utvecklingsenheten, pedagogiska utvecklare och pedagoger för fyra kvalitativ uppföljningar. Uppföljningen följer förskolornas pedagogiska år med fyra uppföljningsperioder. Upplägget för tillfällena är följande

- Kort inledning och välkommen!
- Vi delar in oss i grupper för att ta del av en visning av ett arbetslags arbete.
- Förskollärarna/barnskötarna presenterar i 15 minuter sina projekt med stöd av en förberedd PowerPoint som i sin tur utgår från lärloggarnas upplägg i Skolplattformen
- Övriga lyssnar på presentationen och antecknar på separat underlag
- Rektor sammanställer inför kort redovisning i stora gruppen
- Gruppen beslutar vad som ska förmedlas till den stora gruppen
- De fem grupperna presenterar 10 minuter/grupp
- Eftermiddagen avslutas

Vinsten med denna uppföljning är att mötas över gränserna vilket leder till kollegialt lärande som i sin tur tar verksamheten framåt.

Pedagogiska ställningstaganden och en vision

Södermalms pedagogiska ställningstaganden har reviderats och kommer under december lanseras tillsammans med en framtagna vision för förskoleavdelningen. Visionen har tagits fram tillsammans med alla förskolor och lyder – ”Framtiden är barnens och vi utvecklar den tillsammans”. De pedagogiska ställningstagandena tillsammans med visionen ger en riktning

för förskolornas utvecklingsarbete. De pedagogiska ställningstagandena är ett komplement till läroplanen och övriga styrdokument.

Förslag till kommunfullmäktige 2021

Förskoleavdelningen ser ett behov av att tillsammans fortsätta arbetet med handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare med fokus på arbetslaget. Den största yrkesgruppen inom förskolan är barnskötare och förskollärarens uppdrag är tydligt beskrivet i läroplanen medan barnskötarens uppdrag finns med i arbetslagets beskrivning.